

vēsturnieku salidojumos, dalība konferencēs, jubilāru godināšana, grāmatu prezentācija, ainas no ekspedīciju dalībnieku sadzīves, ainas no brīvprātīgi obligātās dalības valsts svētku demonstrācijās. (Daļa no lasījumiem rādītajiem fotoattēliem publicēta žurnāla šī gada 2. numurā.)

Sarīkojums noslēdzās ar pārrunām pie kafijas tases un kopīgu fotografēšanos pie Zinātņu akadēmijas augstceltnes.

Ainārs Lerhiss

STARPTAUTISKĀ DENDROHRONOLOGU, DENDROEKOLOGU UN DENDROKLIMATOLOGU KONFERENCE "TRACE 2011"

Pateicoties Valsts kultūrkapitāla fonda un Latvijas vēstures institūta atbalstam, šī ziņojuma autorei šogad bija iespēja piedalīties kārtējā zinātnieku un studentu konferencē "TRACE 2011" (Tree Rings in Archaeology, Climatology and Ecology 2011). Iepriekšējā konferencē (TRACE 2010), kura notika Vācijas pilsētā Freiburgā, autorei neizdevās piedalīties, jo Īslandes vulkāna izvirduma dēļ tolaik uz vairākām dienām tika apstādināta aviosatiksmē. Šogad konferences organizēšanu uzņēmas Francijas Nacionālā lauksaimniecības izpētes institūta (INRA – *Institut national de la recherche agronomique*) pārstāvji no Meža ģenētikas un fizioloģijas nodaļas. Par konferences norises vietu tika izvēlēta Žannas d'Arkas dzimtā pilsēta Orleāna, kura maija dienās bija patīkami silta un viesmīlīga. Francijas pārstāvji konferenci bija sarīkojuši Orleānas Dabaszinātņu muzejā (*Muséum des Sciences Naturelles, Orléans*).

Konference notika no 11. līdz 14. maijam, tajā piedalījās pāri par 100 dalībnieku no 17 valstīm, turklāt stenda referātu izstrādē bija iesaistījušies krietni vairāk zinātnieku un studentu. Konferences dalībnieki bija atbraukuši no tik tālām valstīm kā Irāna, Jaunzēlande, Kanāda. Tomēr visvairāk bija koksnes pētnieku no Eiropas. Baltijas valstis pārstāvēja šo rindu autore un nupat doktora grādu ieguvusi Igaunijas pētniece Marisa Hordo (*Maris Hordo*), kura uzstājās ar diviem stenda referātiem – "Klimata faktoru ietekme uz parastās priedes (*Pinus sylvestris L.*) diametra un augstuma augšanu Jervseljā (Tartu rajons)" (*Impact of climate factors on Scots pine (*Pinus sylvestris L.*) diameter and height growth in Järvselja*) un "Laikapstākļu ietekme uz parastās priedes un egles radiālo pieaugumu Igaunijā" (*Effect of weather on radial growth of Scots pine and Norway spruce in Estonia*).

Konferences darbs bija iedalīts vairākās sekcijās:

1. Koka gadskārtas arheoloģijā;
  2. Klimatiskie signāli koka gadskārtās;
  3. Adaptācija uz klimatu un koka gadskārtas;
  4. Ne klimatiskie signāli koka gadskārtās;
  5. Izaicinājums un robežas koka gadskārtu pētniecībā.
- Kopumā konferencē tika prezentēti 43 referāti.

Šī apskata autore devās uz Franciju ar stenda referātu “Dendrohronoloģiskais mantojums Latvijā” (*Dendrochronological heritage in Latvia*), kurš tika sagatavots sadarbībā ar LVI Dendrohronoloģijas laboratorijas vadītāju dendrohronologu Māri Zundi. Referāta ietvaros tika apskatīts Latvijā pētītais, nepētītais un zudušais dendrohronoloģiskais materiāls, sākot ar akmens laikmeta pēdējiem posmiem līdz mūsdienām. Tāpat tika akcentētas problēmas, kas kavē gadskārtu pētniecību Latvijā, kā arī risinājumi šo problēmu novēršanai. Konferencēs dalībnieki tika iepazīstināti ar Latvijas vēstures institūta Dendrohronoloģijas laboratorijas turpmākās darbības plānu:

- 1) attīstīt ciešāku gadskārtu hronoloģiju tīklu Latvijā;
- 2) veikt tālāku uz senatni virzītu hronoloģiju izstrādi;
- 3) turpināt noteikt kokmateriāla ieguves reģionu, pamatojoties uz teritoriālā ziņā noskaidrojamo un zināmo koku gadskārtu laikrindu līdzību rādītājiem (metodes apzīmējums angļu valodā – *dendroprovenancing*);
- 4) turpināt papildināt datubāzi ar klimata faktoru pārmaiņu rekonstruējošām gadskārtu laikrindām.

Tā kā šī žurnāla lasītāji pārsvarā interesējas par vēstures jautājumiem, tālāk sniegšu īsu ieskatu referātos, kuri tika nolasīti konferencēs pirmajā sekcijā – Koka gadskārtas arheoloģijā. Konferencē tika pievērsta liela uzmanība klimata faktoru ietekmei uz koku augšanu. Šajā sakarībā dalība TRACE 2011 konferencē būtu bijusi lietderīga Latvijas Universitātes Botānikas un ekoloģijas katedras pētniekiem. Tomēr jāpiebilst, ka iegūtās zināšanas par klimata faktoru ietekmi uz koku gadskārtām palīdz izprast dažādu ar vēsturi saistītu notikumu (bads, mēris utt.) un dabas procesu sakarības.

Viens no interesantākajiem referātiem arheoloģijas sekcijā bija franču pētnieču Katrīnas Lavjē (*Catherine Lavier*) un Annijas Dimonas (*Annie Dumont*) kopdarbs. Viņas iepazīstināja konferencēs dalībniekus ar jaunu dendrohronoloģisko datu ieguvu no Luāras upes pietekās atrastajiem senajiem no ozola darinātajiem tiltiem un krasta stiprinājumiem. No atrastajiem objektiem bija datējami pieci gallu–romiešu perioda tilti, gallu perioda krasta nostiprinājuma posms un viens viduslaikos celts tilts. Tiltu un krastu stiprinājumu paliekas ir saglabājušās, pateicoties anaerobajiem apstākļiem, kuri nodrošināja koka konstrukcijām nemainīgu vidi.

Tāpat saistošs bija Austrijas un Vācijas pētnieku Kurta Nikolusi, Gerta Goldenberga, Tomasa Pihlera, Andreas Turneres un Tomasa Štelnera (*Kurt Nicolussi, Gert Goldenberg, Thomas Pichler, Andrea Turner, Thomas Stöllner*) pētījums “Koka gadskārtu analīzes aizvēsturiskajās vara atradnēs Ziemeļalpos, Austrijā” (*Tree-ring analyses of prehistoric mining on copper in the Northern Alps, Austria*). Iegūtais dendrohronoloģiskais materiāls tika izrakts Kicbihelē (*Kitzbühel*), Lejas Innas ielejā (*Lower Inn Valley*) un Miterbergas reģionā (*Mitterberg region*), tur esošajās vara atradnēs un rūdas pārstrādes vietās pagājušā gadsimta pirmajā pusē. Atrastie koka priekšmeti un konstrukcijas veidotas no Alpu skujkoku sugām, taču to datēšana bija problemātiska, kam iemesls ir trūkstošās gadskārtu platuma laikrindas. Tādēļ, lai noteiktu atradņu un pārstrādes vietu vecumu, tika izmantotas

tur atrastās senlietas. Pētnieki izrakumos iegūto materiālu datēja, izmantojot radioaktīvā oglekļa ^{14}C metodi un atradumu (keramika un metāla artefakti) tipoloģiju, taču jāņem vērā, ka šāda datēšana nav tik precīza, kā lietojot dendrohronoloģisko metodi. Tagad situācija ir mainījusies – un zinātniekiem ir radusies iespēja analizēt atrastos koka priekšmetus un konstrukcijas ar dendrohronoloģisko metodi.¹ Pašlaik iegūtie dati aptver periodu no 8. līdz 14. gadsimtam pirms Kristus. Šis referāts vēlreiz apliecina nepieciešamību saglabāt vēsturiskos kokus, jo šodienas tehnoloģijas ļauj datēt objektus, kurus nebija iespējams precīzi datēt pirms vairākiem desmitiem gadu. Līdzīga tendence tika aplūkota pēdējā referātā, kurš bija saistīts ar dendrohronoloģiju, – “Dendrohronoloģiskās un arheoloģiskās datēšanas nesakrītība, Tūras (Francija) gadījums: vai klimata jautājums?” (*Dendrochronology and archaeological datations, cases of discordance at Tours: a climatic question?*). Referāta autori (*Alain Ferdière, Anne-Marie Jouquand*) vērsa uzmanību uz arheoloģijas tipoloģijas nesakrītību ar dendrohronoloģiskās metodes rezultātā iegūtajiem datējumiem.

Francijas pārstāvji konferences dalībniekiem bija sarīkojuši neformālas vakariņas Moršēnas pilī (*Château de Morchène*), lai stiprinātu studentu un zinātnieku sadarbības tīklu, veidotu jaunās saites, kā arī iepazīstinātu viesus ar franču kultūru un vietējām tradīcijām. Šī pils, kas bija bagāto francūžu lauku rezidence, atrodas Sensīrenvalas (*Saint-Cyr-en-Val*) komūnā, aptuveni 10 kilometrus no Orleānas. Pašlaik greznajā ēkā iekārtots viesību nams.

Nobeigumā jāatzīmē, ka drīzumā visu konferencē prezentēto referātu un stenda referātu kopsavilkumus varēs lejupielādēt Koka gadskārtu izpētes asociācijas (*ATR*) mājaslapā – <http://www.tree-ring.org/content/trace>, tāpat šajā vietnē ir iespējams iepazīties ar iepriekšējo konferencu referātu rezultātiem. Par 2012. gada konferences norises vietu pagaidām informācijas nav, tāpat konferences biznesa tikšanās laikā šis jautājums netika līdz galam izspriests.

Madara Petrova

STARPTAUTISKA KONFERENCE “2010. GADA ARHEOLOĢISKO PĒTĪJUMU BALTĶRIEVIJAS TERITORIJĀ REZULTĀTI”

2011. gada 12.–13. maijā Minskā norisinājās starptautiska zinātniski praktiska konference, kurā tika prezentēti baltkrievu arheologu 2010. gada pētījumu rezultāti. Konferenci organizēja Baltkrievijas Nacionālās zinātņu akadēmijas Vēstures institūts, tajā piedalījās pašmāju un ārzemju pētnieki. Darbs konferencē tika organizēts plenārsēdē un divās sekcijās.

¹ *Pichler T., Nicolussi K., Goldenberg G.* Dendrochronological analysis and dating of wooden artefacts from the prehistoric copper mine Kelchalm/Kitzbuhel (Austria) // *Dendrochronologia*. – 2009. – Vol. 27. – P. 87–94.